

Reivindicació de Susana Solano

Els viatges per Àfrica de l'escultora han deixat rastre en les seves obres, i això és molt evident en les peces que mostra ara a Barcelona

Foto: Àngel Burgas

L'escultora Susana Solano (<http://susanasolano.net/>) (Barcelona, 1946) exposa fins al 6 de setembre a la Fundació Suñol (http://www.fundaciosunol.org/fundacio_sunol/la_fundacio.php), al número 98 del passeig de Gràcia de la capital catalana. Ho fa després d'una llarga temporada sense mostrar la seva obra a casa, i és per això, per aquest llarg període sense saber gaire cosa d'aquesta impressionant creadora, que tinc ganes de reivindicar, aquí i ara, la seva figura. I la seva obra, és clar. Per a mi, un dels conjunts imprescindibles per entendre i definir l'art català de les darreres èpoques.

La Susana va ser professora meua a la facultat de Belles Arts. Ho fou just quan començava a despuntar com a escultora, als voltants de 1986 (la seva inoblidable i fundacional exposició a la galeria Fernando Vijande de Madrid). La Susana em va ajudar en l'única peça escultòrica de la qual vaig quedar mig satisfet durant la carrera. Reconec que el volum no era el meu fort, però aquella peça que tenia alguna cosa de plat amb un peix, o també d'orella, la vaig guardar un munt de temps. Era de ferro. La Susana era l'especialista en ferro, la mestra en el procés de soldar i en el concepte del buit.

Més endavant, un any que ella exposava a Arco, a Madrid, vam sortir a fumar junts. Jo havia acabat el tabac i ella em va convidar. Literalment, em va convidar a un paquet de Fortuna (me'l va comprar per a mi). És una bestiesa, una insignificança, però penso que els que coneixen bé la Susana reconeixeran gestos petits com aquest. En un conte del meu llibre de relats *Adéu* (Proa, 2002), vaig utilitzar unes frases de la Susana, que escriu molt bé, ho fa sovint i publica escrits en els seus catàlegs. En el meu text, just després d'enumerar les habitacions on va estar ingressat el meu pare abans de morir a la clínica de Girona, va sorgir la veu de la Susana:

«Sota la llista, i no sé ben bé per què, vaig anotar dos pensaments de l'escultora Susana Solano: *Quiero aquello que desconozco, porque lo idealizo. Si lo poseo, me desencanto. Yo*

misma me desencanto. Todo tiene una medida, i la vida es un rastro. Como las babas de un caracol.»

Em vaig posar en contacte amb ella (o potser me la vaig trobar de casualitat, ara no ho recordo) per confessar el meu «robatori», i li vaig fer arribar el llibre. Ella em va respondre amb una postal (jo també acostumo a utilitzar postals per enviar missives per correu) plena de poesia i complicitat.

L'escultura de Solano està molt relacionada amb la natura (el material, el paisatge) i el cos (les seves dimensions, els seus moviments, l'espai que ocupa o l'envolta i la seva absència). Les seves obres de ferro dels 90 (recollides i comentades en l'excel·lent catàleg que va publicar el Centro de Arte Reina Sofía de Madrid arran de la impressionant exposició de l'any 1992), les grans «gàbies» (Senza Uccelli, Naixement de Valentina, Aquí estoy o No te pases 2) i les que jo anomeno «escales» (la sèrie Fontana o Amplio paréntesis), tan contundents formalment i tan pròximes a la figura humana que s'hi enfrontava, van deixar pas a nous materials que les van fer més sensuals, més abocades al tacte.

Moltes d'aquestes noves peces es van poder veure a l'exposició *Muecas* (MACBA 1999), on ja hi havia rastres de l'horitzontalitat per damunt de la verticalitat, ja hi havia alumini, plàstic, porexpan i teixit metàl·lic. També hi havia molta fotografia, i vam descobrir els seus dibuixos i peces de petit format. El contrast entre materials i entre formes fou, per a mi, una novetat, així com el tractament de l'espai (la Susana ha ideat moltes instal·lacions per a espais públics a ciutats d'arreu del món: a Barcelona, al parc de la Vall d'Hebron, podeu veure una de les seves «escales»: *Dime, dime, querido*) i el despertar d'una sensualitat que no té a veure amb el sexe o el sentiment amorós, sinó més aviat amb la pell, amb l'abandó, la nostàlgia i la pèrdua. Els seus viatges per Àfrica han deixat rastre en les seves obres a partir d'aleshores, i això és molt evident en les peces que mostra ara a Barcelona.

L'exposició s'anomena *Vol rasant* (el concepte de prop de terra, d'horitzontalitat, de ser a frec per reconèixer sense tocar) i la majoria de peces són fetes ja al segle XXI. Amb una gran diversitat de materials (acer inoxidable, vímet, alumini magnesi, ferro, plàstic), la Susana Solano ens posa davant de formes que no podem interpretar amb facilitat per l'experiència, però que ens inquieten i que evocuen experiències sensibles que sí que són reconeixibles, com ara el tacte càlid, la impressió de l'aigua o el vent, la tendra simplicitat d'un doblec (o d'una abraçada) o la impressió de recolliment i protecció que podem sentir en un racó d'una paret. Són peces de vegades molt grans (estridents?) que, paradoxalment, requereixen del silenci, de la contemplació en solitud. No conviden a accedir-hi, com abans, com als 90, sinó més aviat al respecte. Moltes formes arrodonides, tancades en elles mateixes. Més objectuals que no pas espacials.

En el cas de *Vol rasant*, comissariada per la mateixa artista, el catàleg només conté textos de Marta Llorente, que fa un astut i aclaridor estudi de l'evolució de la Susana i del seu món. Tornem a la paraula escrita abans d'acabar. Sobre l'artista, en altres catàlegs, han escrit Zarraluki o Saramago, a més a més d'ella mateixa. Aquí, no. Aquí deixa la veu a Llorente i ella, la Susana, calla; ella mostra, ella tria què hem de veure i com ho hem de veure a la Fundació Suñol. En un text propi, la Susana, tornant d'una viatge africà, escriu:

«Hace unas horas, unos días, he vuelto del viaje y, como queja o consuelo, escribo (...) Me había exigido una nueva relectura de la andadura del arte o de la vida. En esta ocasión ha sido necesario otro medio, el lenguaje escrito, para comprender y vomitar definitivamente aquello que lo ha hecho posible. Un afán de construir para el arte y devolver al arte su gran poder para fabular, transmitir y evocar como exponente de mi tiempo, manteniendo lo indescifrable.»

Foto: Àngel Burgas